

Langsiktig engasjement – ikke aksjonisme

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Psykologforeningen er ingen menneskerettighetsorganisasjon. Vi er en psykologifaglig forening. Det betyr at vi alltid skal ha en psykologifaglig vinkling på vårt menneskerettighetsengasjement. Så også i aksjonen «Ingen mennesker er ulovlige».

DEBATT: SAMFUNNSENKASJEMENT

Psykologforeningen har gitt sin tilslutning til oppropet «Ingen mennesker er ulovlige». Problematisk, hevdet Mona Saugstad i marsutgaven. Alle medlemmer må kunne føle tilhørighet til en profesjonsforening – uavhengig av personlige synspunkter. Morten Andersen støtter kritikken hennes i denne utgaven. I sitt tilsvaer viser president Tor Levin Hofgaard til at Landsmøtet 2010 understreket formålsparagrafens poengtering av at foreningen skal arbeide for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter.

I et innlegg i Tidsskriftet i mars spør psykologspesialist Mona Saugstad om Psykologforeningen skal drive med politisk aksjonisme. Og om vi skal ta standpunkt i politiske saker som blir debattert i samfunnet. Utgangspunktet for spørsmålet er foreningens engasjement i aksjonen «Ingen mennesker er ulovlige».

Uten tvil er det en balansegang å være en profesjonsforening som har som mål å bringe psykologifaglige vinklinger inn i et bredt spekter av samfunnsspørsmål, og samtidig sikre at man ikke politiserer budskapene på en måte som gjør at faget kommer i bakgrunnen. Denne grenseoppgangen er vi opptatt av hver gang vi drøfter hvilke saker vi skal gå inn i, hvem som i så fall skal uttale seg, og hvilket budskap vi skal fokusere på.

Foreningens ulike formål

Psykologforeningen har ulike formål. Vi skal jobbe for medlemmenes interesser. Men foreningen, som representerer en hel profesjon, skal ifølge vår egen formålsparagraf også arbeide for å bedre menneskers livsvilkår og livskvalitet. Vi skal fremme anvendelsen av psykologisk fagkunnskap slik at befolkningen får den bistand den har behov for og krav på. Vi skal arbeide for høy faglig og etisk standard på psykologisk virksomhet, og fremme samarbeid og forståelse mellom psykologer og andre grupper.

Landsmøtet vårt i november 2010 vedtok et nytt prinsippprogram som baserer seg på denne formålsparagrafen. Der ble det gjennom et enstemmig vedtak bekreftet at formålsparagrafens punkter skal forstås slik at Psykologforeningen skal «arbeide for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter». Prinsippprogrammet slår videre fast at «Menneskerettighetsbasert praksis betyr å forholde seg aktivt til innholdet i eksisterende internasjonale konvensjoner og relevant nasjonal lovgivning, arbeide for å sikre at rettighetene blir respektert og reagere når det skjer brudd på menneskerettighetene».

Psykologforeningen er imidlertid ingen menneskerettighetsorganisasjon. Vi er en psykologifaglig forening. Det betyr at vi alltid skal ha en psykologifaglig vinkling på vårt menneskerettighetsengasjement. Så også i aksjonen «Ingen mennesker er ulovlige».

Politikkens psykologiske konsekvenser

I denne aksjonen har vi i all hovedsak vært opptatt av å vise hvordan psykologisk kunnskap kan belyse konsekvensene av den politikken staten Norge fører. Spesielt har vi vært opptatt av barna. For å innrette vårt psykologifaglige bidrag lener vi oss, som Saugstad nevner i sitt innlegg, ganske riktig på vårt eget Menneskerettighetsutvalg (MRU).

I MRU sitter det personer med høy kompetanse på menneskerettigheter, og på internasjonal og nasjonal praksis når det gjelder implementering av menneskerettighetsforpliktelsene. De kjenner godt til staten Norges forhold til disse internasjonalt vedtatte rammene. Samtlige medlemmer i MRU er psykologer. Mange av dem har bred erfaring fra klinisk arbeid med traumer, vold, krig og tortur. Det gir en særskilt kompetanse nettopp til å se hvordan psykologifaget og menneskerettighetsspørsmål kan og bør ses i sammenheng. Kontinuiteten i utvalget er også god, noe som gjør at utvalget ikke springer fra enkeltsak til enkeltsak, men nettopp har et langsiktig engasjement. Psykologforeningen er gjennom MRU en del av et større internasjonalt psykologinettverk, som søker å se forholdet mellom menneskerettighetsbrudd, psykisk helse og nødvendige tiltak, både på individnivå og samfunnsnivå. Dette er vi stolte av å være del av.

Israel og Gaza

Som sagt er det viktig å balansere vårt arbeid med slike saker mot hensynet til at vi skal opptre på vegne av faget, og ikke bli en direkte politisk part. Dette så vi et eksempel på da Israel og Gaza-konflikten toppet seg i slutten av 2009. I opinionen i Norge og i det meste av resten av verden var det da en massiv kritikk av Israel. Da denne saken ble tatt opp i foreningen som noe vi burde mene noe

om ut fra et psykologifaglig/menneskerettighets-ståsted, var det viktig å holde fokus på psykologifaget. Også da valgte vi å fokusere på barnas situasjon både på palestinsk og Israelsk side. Vi uttalte oss om hvordan det å bli utsatt for raketangrep eller andre krigshandlinger fører til traumer som kan påføre en hel generasjon psykiske plager, og danne grobunn for langvarige og vidtgående konsekvenser.

Når foreningen ønsker å ha et slikt engasjement i spenningsfeltet mellom psykologien og menneskerettighetene, er det selvsagt at vi kan komme opp i tilfeller der vårt engasjement blir forstått i en annen sammenheng enn det var tenkt. Da er det viktig at vi tydeliggjør vårt standpunkt og klargjør hva som er vårt anliggende. Dette gjør vi da også når slikt skjer.

At uttalelser vi kommer med av generell eller prinsipiell art, kan bli forstått eller tolket som støtte til en enkeltsak, som f.eks. i Marie Amelie-saken, er ikke overraskende. Psykologisk forskning, og all erfaring i politisk arbeid, har påvist tydelig at det er enkeltsakene som vinner opinionen. Det betyr at vi tar med i våre vurderinger hvordan vi skal forholde oss når våre prinsipielle og faglige innspill kobles til brennbare politiske enkeltsaker.

Fortsatt kritiske

Det er ikke vanskelig å anerkjenne at alle slike saker som dette er utfordrende å håndtere. Debatt om hvordan vi gjør dette, er således bare bra. Jeg mener likevel vi hviler på en lang tradisjon i Psykologforeningen når vi engasjerer oss som vi gjør. Og det nevnte landsmøtevedtaket i 2010 bekrefter og forsterker dette.

Psykologforeningen skal ikke være en aksjonsgruppe for alle mulige saker. Vi får mange henvendelser i løpet av året fra organisasjoner og aksjoner som ønsker vår støtte eller vårt engasjement. De fleste av disse avviser vi fordi vi ikke ser hvordan vårt bidrag skal kunne holdes prinsipielt eller overordnet, og knyttes til psykologi, men også fordi disse henvendelsene ofte er preget mer av aksjonisme enn av noe vi har jobbet langsiktig med gjennom MRU eller på andre måter i foreningen. Jeg vil derfor forsikre Mona Saugstad om at vi ikke har noen planer om å bli mindre kritiske til hva vi engasjerer oss for i fremtiden.

tor@psykologforeningen.no